

Projektbeskrivning:

Läsning och "reverse engineering"

"There is nothing sentimental about a machine, and: A poem is a small (or large) machine made out of words. When I say there's nothing sentimental about a poem I mean that there can be no part, as in any other machine, that is redundant" (William Carlos Williams)

Jag söker pengar för att skriva en essä till ett kommande nummer av tidskriften OEI. Essän jag planerar vill undersöka förhållandet mellan läsning och det man inom hårdvaru- och mjukvaruteknologin kallar "reverse engineering".

"Reverse engineering" – eller svenskans mer omständliga "omvänd ingenjörskonst" – är en funktionell analys av en artefakt med syftet att förstå hur den fungerar och är konstruerad.

Den amerikanske filosofen Daniel Dennett har breddat begreppet och definierar det som en "tolkning av en redan existerande artefakt utifrån de utformningsöverväganden som måste ha styrts dess tillkomst", och menar att denna strategi för att undersöka saker kan tillämpas på de mest skilda områden, alltifrån förståelse av biologiska artefakter som organismer och enskilda organ, till kulturella artefakter av olika slag, och däribland texter. Metoden handlar förenklat om att i varje möjligt fall ställa frågan "varför" – varför har man gjort på det här sättet och inte på ett annat?

När jag läste Dennetts texter om "reverse engineering" slogs jag av likheterna mellan detta sätt att närma sig artefakter och den ryske formalisten Viktor Sklovskij sätt att närma sig texter. I essän "The Technique of the Writers Trade" jämför Sklovskij den litterära texten med en klocka eller en bil och föreslår att den som studerar en text bör använda samma tillvägagångssätt som en klockmakare eller en bilmekaniker.

När det kommer till formmässigt mer lekfulla eller experimentella texter visar de vanliga meningsorienterade läsmodellerna ofta sina tillkortakommanden. Detta är förmodligen det huvudsakliga skälet till att det sällan görs några ingående läsningar av liknande texter – och det gäller hela modernismen från de tidiga avantgarden fram till dagens konceptuella skrivande. Studier över liknande texter nöjer sig ofta med att peka på innovationer, sätta dem i en litteraturhistorisk eller medial kontext och eventuellt peka på olika mer eller mindre vaga subversiva intentioner som kan motivera vissa konventionsöverträdelser.

Syftet med essän är alltså kortfattat att genom en parallell läsning av "reverse engineering" och den formalistiska traditionen undersöka vad dessa två läsmoder har gemensamt och se vad en läsning av artefakter skulle kunna erbjuda en läsning av texter i allmänhet och formmässigt utmanande texter i synnerhet.